

2020-11-05

Näringsdepartementet

Vägledning för uppdraget att föreslå utformning av åtgärder i den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027

Sektorsåtgärder, inkomststöd, grundläggande bestämmelser och stöd för att stärka företag

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) ska utarbeta förslag på utformning av ett basinkomststöd utan stödrätter samt föreslå en definition av stödberättigande areal.

Jordbruksverket ska vidare ta fram ett förslag till kopplat stöd till nötkreatur med beaktande av konkurrenskraft och miljöaspekter.

Kompensationsstödet bör utformas i linje med nuvarande stödkonstruktion men inkludera förslag rörande djurtäthet för får. Jordbruksverket bör även redovisa alternativt förslag med en justering av stödet för att minska nuvarande tröskeeffekter.

Förslag på stöd till unga företagare bör utformas för båda pelarna, dels som ett inkomststöd för unga i pelare 1, dels som startstöd till unga i pelare 2.

Investeringsstödet bör utformas i linje med Jordbruksverkets rapport 2019, för att möta den nationella livsmedelsstrategins mål. Detta innebär bland annat en inriktning mot

- byggnation inom jordbruk och trädgård, med fokus på stallar, exempelvis i syfte att stärka djurvälstånd och energieffektivitet,
- markförbättring (bevattning, strukturräkning m.m.),

- innovativ teknik inom jordbruk och trädgård, med särskilt fokus på tekniker som möjliggör för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring i hela landet.

Hänsyn ska även tas till rennäringens behov vid utformning av förslag till investeringsstöd, liksom behovet att stimulera unga att investera i jordbruksverksamhet, inklusive trädgårdsnäringen.

Det är i nuläget oklart om det kommer att införas ett obligatoriskt krav på riskhanteringssystem. Jordbruksverket bör ta fram förslag hur EU-kommissionens krav på riskhantering kan omhändertas inom ramen för kompetensutveckling.

Jordbruksverket ska ta fram förslag på hur en åtgärd kan utformas som omfattar finansiella instrument i kommande strategiska plan för att underlätta jordbrukets kapitalförsörjning.

Miljö-, klimat- och djurvälståndsåtgärder

Jordbruksverket ska utarbeta förslag till stöd för fånggrödor, mellangrödor och jordbearbetning inom pelare 1 så att det medför en omfattande stödanslutning i syfte att minska växtnäringssläckage och öka kolinlagringen i relevanta delar av landet.

Jordbruksverket ska också lämna förslag på stöd som stärker den biologiska mångfalden i slättlandskapen och som även kan förstärka effekten av grundvillkor med samma syfte med utgångspunkt från tidigare inlämnat uppdrag. Förslagen bör tas fram med beaktande av förslag på stöd till skydds-zoner och klimatåtgärder enligt andra punkter nedan.

Stöd för ekologisk produktion som skapar drivkraft att ha vall i växtföljden och möter målen i livsmedelsstrategin om ökad ekologisk produktion ska föreslås. Jordbruksverket ska också söka möjligheter att förenkla genom att slå samman dagens två stöd till ett.

Ersättningar för djurvälstånd till fler kategorier djur än i dag, bl.a. i syfte att minska antibiotikaanvändningen, ska ingå bland förslagen. Jordbruksverket ska också föreslå stöd till våtmarksskötsel i linje med dagens ersättningar.

Stöd till skydds-zoner kan föreslås och ska vid behov anpassas till förslag om nytt stöd för att förstärka grundvillkoren enligt ovan. Utformningen av stöd

till anpassade skyddszoner ska särskilt fokusera på att skapa ett mer attraktivt stöd som kan medföra större stödanslutning än i dag.

Stöd för skötsel av betesmarker, inkl. komplement, ska innehålla förslag till utformning utan åtagandeplaner med en kravnivå som är skalbar med hänsyn till den stödnivå som blir aktuell. Jordbruksverket ska också föreslå en alternativ stödutformning där betesmarker med behov av särskilt detaljerade skötselinstruktioner eller stödkonstruktioner, eller som har andra speciella förutsättningar, sköts med hjälp av åtagandeplaner. Jordbruksverket ska också ha viss beredskap för att stödet kan komma att flyttas till pelare 1.

Stöd för skötsel av slätterängar, inkl. komplement, ska innehålla förslag till utformning utan åtagandeplaner med en kravnivå som är skalbar med hänsyn till den stödnivå som blir aktuell. Stödet ska vara utformat med sikte på hög kostnadseffektivitet i olika förekommande vegetationsområden och det ska framgå förslag till kompletterande insatser som möter detta. Jordbruksverket ska också föreslå en alternativ stödutformning där slätterängar med behov av särskilt detaljerade skötselinstruktioner eller stödkonstruktioner, eller som har andra speciella förutsättningar, sköts med hjälp av åtagandeplaner.

Stöd till utrotningshotade husdjursraser ska föreslås, där möjligheten att inkludera raser av djurslag som i dag får stöd via lantrasföreningarna i stödet till hotade husdjursraser, undersöks.

Förslag till investeringsstöd till miljöinsatser inom områdena energi, klimat, biologisk mångfald och vatten, inkl. våtmarker, som riktas till företag inom jordbruk, trädgård och rennäring ska lämnas. Detta inkluderar stöd för betesmarker som är prioriterat utifrån biologisk mångfald. Även förslag för återvätning i skogsmark och impediment får ingå. Befintliga nationella stöd kan även fortsättningsvis vara viktiga för att möta behoven. Den gemensamma jordbrukspolitiken kan finansiera vissa insatser.

Jordbruksverket bör, med utgångspunkt i tidigare redovisade underlag och andra förekommande utredningar, lämna förslag på ytterligare åtgärder och ökade incitament för minskade klimatgasutsläpp, och ökad kolinlagring, t.ex. trädjordbruk, koljordbruk eller för att stödja en ökad produktion och användning av fossilfri energi. Jordbruksverket ska även genom samråd med utredaren för Ett fossiloberoende jordbruk (dir. 2020:16) föreslå åtgärder som kan stödja en omställning till en fossiloberoende jordbruksproduktion.

Åtgärderna kan med fördel verka mot flera behov, exempelvis biologisk mångfald, ökad bördighet eller ökad produktivitet. I detta sammanhang ska Jordbruksverket se över om dagens stöd till energiskog kan förenklas och förändras samtidigt som åkermarkens kvalitet för jordbruksproduktion bibehålls. Betydelsen av ett stöd till vallodling bör analyseras inom ramen för denna del av uppdraget.

Attraktivitet, jobb och företagande på landsbygden

År 2020 introduceras ett nytt, nationellt stöd för bredbandsutbyggnad som administreras av Post- och telestyrelsen och som ännu inte har utvärderats beträffande hur effektivt det är att möta landsbygdernas behov av bredbandsutbyggnad. Jordbruksverket ska föreslå utformning av ett nytt stöd för bredbandsutbyggnad i den strategiska planen som kan komplettera det nationella stödet och som riktar sig mot de glesare delarna av landet. Jordbruksverket ska även redovisa för- och nackdelarna med att låta Post- och telestyrelsen administrera ett nytt stöd för bredbandsutbyggnad i den strategiska planen.

Jordbruksverket ska föreslå en utformning av stöd till kommersiell service¹ som kan möta nya miljökrav och bidra till omställningen till ett fossilfritt samhälle i gles- och landsbygder. Stöd till kommersiell service ska också, om det bedöms lämpligt, kunna riktas mot innovationer och nya affärsmodeller. I de fall det finns delar i Jordbruksverkets förslag som överlappar med insatser som redan genomförs eller som kan genomföras inom ramen för den regionala utvecklingspolitiken m.m., så ska det framgå av Jordbruksverkets redovisning.

Investeringsstödet för jobb och klimat ska utvecklas och få ett ökat fokus på jobb. Stödet får användas för att bidra till att nya jobb skapas i gles- och landsbygder inom alla branscher. Stödet ska särskilt tillvarata och utveckla affärsmöjligheter som finns hos företagen i jordbruks- och livsmedelskedjan.

Jordbruksverket fick i april 2020 i uppdrag att förbereda hantering av stöd till lokalt ledd utveckling (LLU) för programperioden 2021–2027 (N2019/03104, N2019/02805, N2018/05749). Kopplat till det uppdraget ska myndigheten analysera hur omfattningen av stöd och ersättningar kan

¹ Med kommersiell service avses dagligvarubutiker, drivmedelsstationer samt servicepunkter med kommersiell service som bas.

begränsas för att undvika parallella stödmöjligheter inom respektive utanför LLU. Underifrånperspektivet ska fortsatt vara utgångspunkt för LLU.